

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี กลุ่มงานตรวจราชการ โทร ๐ ๔๕๓๑ ๑๐๗๕

ที่ มท ๐๔๒๒.๓/๒๐

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

เรื่อง รายงานผลการตรวจราชการ ตามประเด็นการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกรม กรมการพัฒนาชุมชน ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

เรียน หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม

ตามหนังสือสำนักตรวจราชการ ที่ มท ๐๔๑๒/๑๕๕ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ เรื่อง ประเด็นการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ กรมการพัฒนาชุมชน ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ สำนักตรวจราชการได้ขอให้ผู้ตรวจราชการกรม ตรวจสอบติดตามประเด็นการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกรม ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ และมอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ และจัดส่งให้สำนักตรวจราชการ ภายในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน นั้น

ในการนี้ นางนวลจันทร์ ศรีมงคล ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี รับผิดชอบพื้นที่ตามเขตการให้บริการของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี นครพนม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ และอำนาจเจริญ ได้ตรวจราชการเพื่อติดตามการขับเคลื่อนงานสำคัญตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย และภารกิจสำคัญกรมการพัฒนาชุมชน ตามประเด็นการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกรม ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ เสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้จัดทำสรุปรายงานผลการตรวจราชการ จัดส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

(นางนวลจันทร์ ศรีมงคล)

ผู้ตรวจราชการกรม ปฏิบัติหน้าที่

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี

รายงานผลการตรวจราชการ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี

ประเด็นการตรวจราชการ จำนวน ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยไม่กระทบกับการทำงานร่วมกับมวลชน โดยขอให้จังหวัดกำกับ ติดตาม ดังนี้

- ค้นหาจังหวัด/อำเภอที่มีกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยไม่กระทบกับการทำงานร่วมกับมวลชน
- กำกับ ติดตาม จังหวัด/อำเภอที่ยังมีปัญหาการบริหารจัดการหนี้ที่ไม่เป็นไปตามแนวทาง หรือมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมวลชน

๑.๑ ข้อค้นพบ

พบว่า ปัจจุบันการจัดการหนี้ค้างชำระยังเน้นการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลัก ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการรักษาวินัยทางการเงิน เพื่อให้กองทุนมีความมั่นคงยั่งยืน กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มสตรีในพื้นที่ โดยผลจากการตรวจติดตาม ในระดับจังหวัดและอำเภอ มีดังนี้

จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีความยืดหยุ่นและการเท่าทันสถานการณ์พื้นที่ โดยมีการปรับโครงสร้างหนี้และพักชำระหนี้ให้แก่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา และภัยพิบัติต่างๆ นอกจากนี้ยังใช้กระบวนการ "ไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง" เป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดในชุมชนและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้เฉลี่ยถึง ๓,๐๐๐ บาทต่อคดี กลไกที่สร้างผลสัมฤทธิ์หรืออย่างเป็นรูปธรรมคือการใช้ "พลังทางสังคม" ผ่านอาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนฯ (๒ คนต่อหมู่บ้าน) ในการติดตามหนี้แบบ "ติดตามแบบตะล่อม" ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างกำลังใจมากกว่าการกดดัน ควบคู่กับการใช้เวทีประชาคมตรวจสอบกันเองเพื่อสร้างความโปร่งใสและสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน

จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มุ่งเน้นการบริหารโครงการอย่างรอบคอบและเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การคัดกรองก่อนอนุมัติ โดยตรวจสอบตัวผู้กู้ ความเป็นจริงของอาชีพ และความสามารถในการสร้างรายได้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงตั้งแต่ต้นทาง พร้อมประสานข้อมูลจากผู้นำชุมชนและอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อความรอบด้าน ภายหลังจากการอนุมัติ จะมีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด พร้อมส่งเสริมการออมและทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง สนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพและการบริหารจัดการหนี้ผ่านความร่วมมือของเครือข่ายในพื้นที่ หากเกิดปัญหาในการชำระหนี้ จะใช้มาตรการช่วยเหลือตามระเบียบอย่างเหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรม ควบคู่กับการรักษาวินัยทางการเงินและความยั่งยืนของกองทุนในระยะยาว

จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ปัจจุบันจังหวัดอำนาจเจริญมีหนี้เกินกำหนดชำระร้อยละ ๕.๒๔ (ข้อมูล ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ โดยใช้แนวทางบริหารแบบ "รักษาความสัมพันธ์กับมวลชน" ควบคู่กับ "การสร้างวินัยทางการเงิน" เพราะมองว่ากองทุนนี้เป็นเครื่องมือเสริมพลังผู้หญิง ไม่ใช่เพียงแค่เงินกู้ โดยมีแนวทางสำคัญที่ใช้ดำเนินการ ดังนี้ ๑) ส่งเสริมคนชำระดีให้มีโอกาสมากขึ้น ผู้ที่ชำระหนี้ครบถ้วนตามกำหนด จะได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น ลดดอกเบี้ยผิดนัด ลดเบี้ยปรับ และมีสิทธิขอวงเงินเพิ่ม รวมถึงได้รับการพิจารณาโครงการก่อน ๒) ใช้พลังกลุ่มสร้างวินัย ตั้งไลน์กลุ่มแจ้งเตือนการชำระหนี้ ส่งเสริมอาชีพ และแบ่งหน้าที่การทำงานชัดเจน เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายบัญชี ๓) สื่อสารเชิงบวก ลดความตึงเครียด หลีกเลี่ยงคำพูดเชิงลบ เช่น "ติดหนี้" หรือ "ดำเนินคดี" แต่ใช้คำว่า "ปรับแผนชำระ" หรือ "ฟื้นฟูกลุ่ม" แทน พร้อมลงพื้นที่พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และประสานผู้นำชุมชนช่วยสื่อสาร

จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญทั้งการส่งเสริมให้กลุ่มสตรีเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหานี้ โดยไม่กระทบความสัมพันธ์กับมวลชน ใช้กลยุทธ์ “๕ รู้” เป็นแนวทางหลักในการบริหารจัดการ จัดการ ๕ รู้ ประกอบด้วย รู้เป้าหมาย – รู้จักกลุ่มลูกหนี้ เข้าใจลักษณะและบริบทของสมาชิก ทำให้พูดคุยติดตามได้อย่างเป็นกันเอง รู้พื้นที่ – เข้าใจบริบท วัฒนธรรม และสภาพชุมชน ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่าย รู้จำนวนหนี้และสถานะ – มีข้อมูลชัดเจน สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่กับลูกหนี้ รู้เลือกวิธีการ – ใช้มาตรการช่วยเหลือที่เหมาะสม สื่อสารเชิงบวก และติดต่อลูกหนี้โดยตรงอย่างรอบคอบ รู้ใช้คนให้เหมาะสม – ใช้ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และภาคีเครือข่ายที่ชาวบ้านไว้วางใจ ร่วมขับเคลื่อนงานในพื้นที่ จากแนวทางดังกล่าว ทำให้จังหวัดสามารถบริหารหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๙ มีหนี้เกินกำหนดชำระเพียงร้อยละ ๒.๗๘ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

จังหวัดมุกดาหาร ใช้แนวทางแก้ไขปัญหานี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เริ่มจากการปรับวิธีคิดและการสื่อสาร “จากการทวง เป็นการช่วยเหลือ” โดยใช้ถ้อยคำเชิงบวก เช่น การเยี่ยมเยียนหรือปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกัน พร้อมทั้งอธิบายให้สมาชิกเข้าใจว่าเงินที่ชำระคืนจะหมุนเวียนเป็นโอกาสให้สตรีรายอื่นในชุมชน เป้าหมายคือเพื่อลดความตึงเครียดและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิก การบริหารลูกหนี้ ควรจำแนกเป็นรายกลุ่มเพื่อแก้ไขได้ตรงจุด ได้แก่ กลุ่มที่ยังมีศักยภาพแต่ติดขัดชั่วคราว ใช้วิธีเตือนอย่างสุภาพ กลุ่มที่ธุรกิจสะดุด พิจารณาปรับโครงสร้างหนี้หรือขยายเวลาตามระเบียบ และกลุ่มที่มีปัญหารุนแรง ใช้บุคคลที่สมาชิกให้ความเคารพช่วยเจรจา ควบคู่กับการใช้กลไกชุมชนเป็นตัวกลาง เช่น ให้ผู้นำสตรีช่วยประสาน จัดเวทีหารือกลุ่มย่อย รับฟังปัญหา และชี้แจงสิทธิประโยชน์ตามระเบียบ เพื่อสร้างความเข้าใจว่าเป็นมาตรการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมแนวทาง “อาชีพแก้หนี้” โดยสนับสนุนการหาตลาด ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาทักษะอาชีพ และส่งเสริมการออมรายวันเพื่อลดภาระเงินก้อนใหญ่ ทั้งนี้ หากจำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมาย ต้องแจ้งขั้นตอนล่วงหน้าอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าได้ให้โอกาสและช่วยเหลือเต็มที่แล้ว และสื่อสารอย่างโปร่งใสว่าเป็นการรักษาวินัยและความเป็นธรรมของกองทุนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จังหวัดยโสธร คัดเลือกอำเภอที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการหนี้ โดยพิจารณาจากแนวโน้มหนี้ค้างชำระที่ลดลงและไม่มีข้อร้องเรียนจากสมาชิก จากนั้นถอดบทเรียนสรุปวิธีดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จ และข้อควรระวัง เพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น พร้อมทั้งจัดระดับความเสี่ยงของแต่ละอำเภอ เพื่อกำหนดรูปแบบการกำกับติดตามที่เหมาะสม โดยพื้นที่เสี่ยงสูงจะได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิด และมีแผนแก้ไขเฉพาะพื้นที่อย่างเป็นระบบ อำเภอกุดชุมเป็นตัวอย่างที่ดี มีหนี้เกินกำหนดชำระต่ำที่สุดเพียงร้อยละ ๒.๒๕ โดยปรับแนวทางจากการเร่งรัดทวงหนี้ มาเป็นการจัดทำแผนฟื้นฟูร่วมกับสมาชิก เน้นการเจรจาอย่างสร้างสรรค์ ใช้เวทีกลุ่มหรือประชาคมสร้างความเข้าใจ แทนการติดตามแบบกดดันรายบุคคล พร้อมส่งเสริมความรู้ด้านการเงินและการวางแผนรายได้ เพื่อให้สมาชิกแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ของกองทุนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จังหวัดกำหนดเป้าหมายให้ทุกอำเภอควบคุมหนี้เกินกำหนดชำระให้ต่ำกว่าร้อยละ ๔ และติดตามอำเภอที่ยังมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประชาชน

อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ดำเนินการบริหารจัดการหนี้ด้วยแนวทาง “DNA Model” โดยเน้นการทำงานเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ ประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก ได้แก่ Database จัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ครบถ้วน แยกเอกสารเป็นหมวดหมู่ทั้งแบบเอกสารและระบบจัดเก็บ ทำให้ค้นหาและติดตามข้อมูลได้สะดวก เชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ Notification มีระบบแจ้งเตือนล่วงหน้าอย่างชัดเจน ทั้งแจ้งเตือนก่อนครบกำหนด ๓๐ วัน สำหรับรายงวด และ ๗ วัน และสำหรับรายเดือน รวมถึงแจ้งเตือนสตรีผ่านไลน์กลุ่มทุกขั้นตอน ช่วยลดการผัดขังชำระ Activity ดำเนินกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ควบคู่การติดตามหนี้ เช่น จัดกิจกรรมสตรีเดือนละครั้ง ลงพื้นที่ติดตามสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และดูแลลูกหนี้ที่ค้างชำระแบบ “Check and Care” คือ ติดตามพร้อมให้กำลังใจและคำแนะนำ

สำหรับจังหวัด/อำเภอที่ยังมีปัญหาการบริหารจัดการหนี้ที่ไม่เป็นไปตามแนวทาง หรือมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับมวลชน

จังหวัดร้อยเอ็ด มีการกำกับและติดตามการบริหารจัดการหนี้ในทุกอำเภออย่างใกล้ชิด ปัจจุบันมีหนี้เกินกำหนดชำระร้อยละ ๕.๗๙ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙) ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์เป้าหมายที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ ๒๐ จังหวัดได้วางแนวทางบริหารจัดการหนี้อย่างเป็นระบบ โดยจัดทำข้อมูลลูกหนี้ค้างชำระและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญ ได้ปรับรูปแบบการทำงานจาก “ตั้งรับ” มาเป็น “เชิงรุกและป้องกัน” เช่น ลงพื้นที่ติดตามกลุ่มอาชีพตั้งแต่ยังอยู่ในสถานะปกติ เพื่อให้คำแนะนำและป้องกันปัญหาล่วงหน้า แทนการรอให้เกิดหนี้ค้างชำระแล้วจึงเข้าไปติดตามทวงถาม แนวทางนี้ช่วยลดความเสี่ยงการเกิดหนี้เสีย และยังรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มสตรีและประชาชนในพื้นที่

จังหวัดอำนาจเจริญ ในกรณีที่ลูกหนี้บางรายย้ายที่อยู่ ติดต่оไม่ได้ บางรายเสียชีวิต การติดตามจึงต้องอาศัยความร่วมมือสอบถามข้อมูลจากผู้นำชุมชน หรือญาติของผู้กู้ยืมเงิน เพื่อติดตามสมาชิกให้ชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลา

สรุปผลจากการตรวจติดตาม การบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในหลายจังหวัด พบว่า ปัจจุบันการจัดการหนี้ค้างชำระยังเน้นการใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นหลัก แต่แนวทางที่ได้ผลดีและยั่งยืน คือ การสร้างสมดุลระหว่าง “วินัยทางการเงิน” กับ “การรักษาความสัมพันธ์กับมวลชน” โดยใช้การสื่อสารเชิงบวก การใกล้ชิด และการมีส่วนร่วมของชุมชน ควบคู่กับมาตรการตามระเบียบ

ข้อค้นพบสำคัญ

๑. แนวทางที่เน้นการใกล้ชิดและสื่อสารเชิงบวก ช่วยลดความตึงเครียดและรักษาความเชื่อมั่นของกองทุน

๒. การทำงานผ่านผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร ช่วยให้การติดตามหนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. การส่งเสริมอาชีพและวางแผนการเงิน เป็นทางออกระยะยาวที่ช่วยลดหนี้เสียได้จริง

๔. การจัดระบบข้อมูลและการแจ้งเตือนล่วงหน้า ช่วยป้องกันการผัดขังชำระ

โดยสรุป แนวทางที่ประสบผลสำเร็จคือ “บริหารหนี้อย่างมีวินัย แต่ไม่ทำลายความสัมพันธ์” ใช้ชุมชนเป็นพลังสำคัญ และมุ่งแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน มากกว่าการเร่งรัดทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว

๑.๒ ข้อเสนอแนะ และการให้คำแนะนำปรึกษาโดยผู้ตรวจราชการกรม

จากการตรวจติดตามและรับฟังผลการดำเนินงานของจังหวัดและอำเภอในพื้นที่ผู้ตรวจราชการกรม มีข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับการบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ให้เกิดความสมดุลระหว่าง “วินัยทางการเงิน” และ “ความสัมพันธ์กับมวลชน” ดังนี้

๑) ให้จังหวัด/อำเภอ มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อ่อนแอ ส่งเสริมการใกล้ชิดปรับเปลี่ยนโครงสร้างหนี้ และให้คำปรึกษาทางการเงิน ควบคู่การรักษาระเบียบอย่างเหมาะสม

๒) ให้จังหวัด/อำเภอ รวบรวมและเผยแพร่รูปแบบที่ได้ผล เช่น ใกล้ชิดก่อนฟ้อง การติดตามแบบสร้างกำลังใจ การคัดกรองก่อนอนุมัติ แนวคิด “๕ รู้” และ “DNA Model”

๓) ให้จังหวัด/อำเภอ พัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน เสริมความรู้ด้านบริหารหนี้ วิเคราะห์แผนธุรกิจ การสื่อสารเชิงบวก และการใกล้ชิด เพื่อให้ทำงานได้ทั้งเชิงระบบและเชิงสังคม และยกย่องกลุ่มที่มีวินัยทางการเงิน และเผยแพร่ความสำเร็จ เพื่อสร้างต้นแบบและแรงจูงใจแก่สมาชิกอื่น

๑.๓ ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

จังหวัดนครพนม มีข้อเสนอแนะเพื่อให้การบริหารจัดการหนี้เกิดผลชัดเจน และยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับมวลชน เสนอแนวทางดำเนินงานใน ๓ ระดับ ดังนี้ ๑) ระดับจังหวัด เน้นกำกับภาพรวมอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำ Dashboard แสดงสถานะหนี้รายอำเภอแบบ ๔ สี เพื่อติดตามความเสี่ยง จัดประชุมทบทวนกรณีปัญหารายไตรมาส แต่งตั้งพี่เลี้ยงดูแลพื้นที่เสี่ยง และสนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่องกลุ่มที่มีวินัยทางการเงินดี ๒) ระดับอำเภอ มุ่งบริหารจัดการเชิงปฏิบัติ โดยนำ DNA Model ไปปรับใช้ตามบริบท จัดทำแผนดูแลลูกหนี้รายกลุ่มอย่างชัดเจน จัดเวทีพูดคุยแบบไม่เป็นทางการเพื่อลดความตึงเครียด และบูรณาการหน่วยงานด้านอาชีพ การค้า และเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ ควบคู่กับการติดตามหนี้ และ ๓) ระดับตำบล/กลุ่มสตรี เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแต่งตั้งแกนนำสตรีดูแลวินัยการเงิน จัดกิจกรรมเชิดชูกลุ่มชำระดี ใช้ไลน์กลุ่มเป็นช่องทางสื่อสารเชิงบวก และจัดอบรมความรู้ทางการเงินปีละ ๑-๒ ครั้ง

จังหวัดศรีสะเกษ ควรพิจารณากำหนดมาตรการให้บริษัทเอกชนเข้ามาช่วยติดตามหนี้ เพื่อลดภาระงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการจัดประเภทหนี้ เช่น หนี้เกินกำหนดชำระ หนี้เสีย (NPL) หรือการแบ่งชั้นหนี้ตามระดับความเสี่ยง เพื่อให้สามารถส่งต่อให้บริษัทเอกชนดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายได้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม

จังหวัดอำนาจเจริญ

๑) กรณีลูกหนี้ที่กู้ยืมเงินช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ ให้จังหวัดหรืออำเภอประสานสำนักงานทะเบียนราษฎรเพื่อขอที่อยู่ปัจจุบันของลูกหนี้ แล้วจัดส่งหนังสือเตือนโดยตรงถึงเจ้าตัว เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัว และไม่กระทบความสัมพันธ์กับชุมชน

๒) แจกข้อมูลสถานะและร้อยละการบริหารจัดการหนี้ให้แต่ละอำเภอทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้วางแผนและขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

จังหวัดอุบลราชธานี ในพื้นที่ที่มีจำนวนลูกหนี้ค้างชำระสูง ควรมีการติดตามโดยคณะอนุกรรมการกลั่นกรองและติดตามการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอ เพื่อเร่งรัดติดตามและเจรจาประนอมหนี้ รวมถึงชี้แจงมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีผลบังคับใช้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถกลับมาชำระหนี้ตามสัญญา ลดภาระการบังคับคดีในระยะยาว

๑.๔ Best Practice (ถ้ามี)

จังหวัดนครพนม มุ่งเน้นการเสริมกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ เพื่อสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้สตรีในชุมชน โดยตัวอย่างกลุ่มที่มีความโดดเด่นและมีแนวทางปฏิบัติที่ดี คือกลุ่มบ้านหนองนางตอน หมู่ที่ ๒ ตำบลวังยาง อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม ที่พัฒนาการผลิตและการจำหน่ายผ้าพื้นเมืองควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการใช้สีธรรมชาติ กลุ่มมีจุดแข็งด้านการบริหารจัดการที่ชัดเจน ภายใต้หลัก “๕ ก.” ได้แก่ สมาชิกมีความสามัคคี กรรมการโปร่งใส กิจกรรมต่อเนื่อง มีกติกาเป็นธรรม และมีกองทุนหมุนเวียนดูแลสมาชิก มีรายได้เติบโตต่อเนื่องทุกปี เฉลี่ยประมาณปีละ ๑๑๙,๗๖๖ ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๓๕ คน มีเงินทุนหมุนเวียนเหลือ ๕๐,๐๐๐ บาท รวมถึงการนำกำไรกลับมาพัฒนาชุมชนและสืบสานภูมิปัญญาสู่เยาวชน

รับรองรายงานประเด็นการตรวจราชการที่ ๑

(ลงชื่อ) ผู้รับรองรายงาน
(นายภัคพล พลศรี)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจราชการ
๒๓/๑.พ.

๒. การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” โดยขอให้จังหวัด กำกับ ติดตามให้จังหวัดและอำเภอ ดำเนินการ ดังนี้
- การขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ กรณีดำเนินการครบระยะเวลา ๕ ปี
 - ข้อเสนอแนะจากจังหวัดในการขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ กรณีดำเนินการครบระยะเวลา ๕ ปี
 - การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ของแปลง “โคก หนอง นา”

การขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ

๒.๑ ข้อค้นพบ

การดำเนินงานพบว่า บางอำเภอยังจัดทำเอกสารและหลักฐานการขึ้นทะเบียนศูนย์เรียนรู้ที่ครบ ๕ ปีไม่ครบถ้วน ทำให้กระบวนการพิจารณายังไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ ในกรณีเจ้าของแปลงที่ไม่ประสงค์ขึ้นทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชน อำเภอจำเป็นต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทดแทนอย่างน้อย ๑ แห่ง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตาม บางพื้นที่ยังไม่ได้ระบุแหล่งเรียนรู้ทดแทน เช่น จังหวัดอำนาจเจริญ

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ของแปลง “โคก หนอง นา” พบว่าจังหวัดมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

จังหวัดนครพนม แจ้งให้อำเภอดำเนินงานตามแนวทางสำคัญ ดังนี้ ๑) การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ให้สามารถต่อยอดผลผลิตสู่การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และผลักดันขึ้นทะเบียน OTOP อย่างน้อยอำเภอละ ๑ กลุ่ม มีผลิตภัณฑ์ไม่น้อยกว่า ๕ รายการ พร้อมรายงานผลให้จังหวัดทราบ ๒) การส่งเสริมช่องทางการตลาด โดยจัดตลาดนัด “โคก หนอง นา พัฒนาชุมชน” ครบทั้ง ๑๒ อำเภอ และจัดตลาดระดับจังหวัด “ตลาดสุขใจ” ๑ แห่ง พร้อมรายงานยอดจำหน่ายเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรม “เอามื้อสามัคคี” ภายใต้โครงการ “ห่อข้าวไปเอาแสงแบ่งปัน สร้างสรรค์สามัคคี วิถีพอเพียงนครพนม” เป็นประจำทุกเดือน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการแปรรูปผลผลิตจากพื้นที่โคก หนอง นา โดยเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้จัดกิจกรรม ณ ศูนย์เรียนรู้บ้านนาโตนเก่า อำเภอเรณูนคร ซึ่งมีความโดดเด่นด้านการทำข้าวโอบเมืองเว (ขนมนางแล็ด) และมีเครือข่ายหลายอำเภอเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงกำหนดจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในพื้นที่อำเภอศรีสงคราม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในพื้นที่ใกล้เคียง ขณะเดียวกัน จังหวัดได้จัดประชุมคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการและแนวทางขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตลอดปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับอนุมัติโครงการส่งเสริมสังคมน่าอยู่ และพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัย กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP จากแปลงศูนย์เรียนรู้ โคกหนองนา เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน (งบพัฒนาจังหวัด) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ของแปลง “โคก หนอง นา” ซึ่งมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตจากแปลง โคก หนอง นา และส่งเสริมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากแปลงโคก หนอง นา พร้อมทั้งส่งเสริมช่องทางการตลาดระดับจังหวัดให้กับกลุ่มเป้าหมายแปลงโคก หนอง นา ที่มีผลการประเมินระดับ A จากทุกอำเภอ ๑ ละ ๑ แห่ง รวม ๒๒ แห่ง

จังหวัดยโสธร มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ของแปลง “โคก หนอง นา” ดังนี้
ถ่านซาร์โคล โดยนำไม้จากการตัดแต่งกิ่งหรือไม้เหลือใช้ในแปลงโคกหนองนา มาเผาแบบควบคุมอุณหภูมิ
ให้เป็นถ่านคุณภาพดี ใช้เป็นเชื้อเพลิง กลิ่นสะอาด ควันน้อย สามารถบรรจุถุงจำหน่าย หรือพัฒนาเป็นถ่าน
ดูดกลิ่นและถ่านกรองน้ำ ช่วยเพิ่มมูลค่าได้มากขึ้น **จุลินทรีย์จาวปลวก** ผลิตจากจาวปลวกตามธรรมชาติ
นำมาขยายเชื้อเป็นน้ำหมักชีวภาพ ใช้บำรุงดิน เร่งการเจริญเติบโตของพืช และลดการใช้สารเคมี เป็นที่
ต้องการของเกษตรกรสายอินทรีย์ สามารถบรรจุขวดจำหน่าย สร้างรายได้ควบคู่กับการลดต้นทุนการผลิต
ในแปลง **ปุ๋ยมูลไส้เดือน** เลี้ยงไส้เดือนจากเศษพืชผักและมูลสัตว์ในแปลง แล้วนำมูลไส้เดือนมาคัดแยก
เป็นปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ช่วยปรับปรุงดินและเพิ่มผลผลิต สามารถจำหน่ายเป็นกิโลกรัมหรือบรรจุถุงสร้าง
มูลค่าเพิ่ม และยังคงยอดจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ไส้เดือนได้อีกทางหนึ่ง **หน่อไม้ดอง** นำหน่อไม้จากพื้นที่ปลูก
มาแปรรูปโดยการดองตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เก็บรักษาได้นาน เพิ่มมูลค่าจากการขายหน่อไม้สด
สามารถพัฒนาเป็นสินค้าบรรจุถุงหรือบรรจุขวดติดฉลาก สร้างรายได้ต่อเนื่องตลอดปี **น้ำอ้อยคั้นสด**
ปลูกอ้อยในแปลง โคก หนอง นา แล้วนำมาคั้นสดจำหน่ายในชุมชน

จังหวัดอำนาจเจริญ กำหนดให้ทุกอำเภอมีการจัดตลาดนัด “โคก หนอง นา พัฒนาชุมชน”
อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อเปิดพื้นที่จำหน่ายผลผลิตและสร้างรายได้ให้กับเจ้าของแปลงอย่างต่อเนื่อง
พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำผลผลิตจากแปลง “โคก หนอง นา” มาพัฒนาและขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP
อย่างน้อยอำเภอละ ๕ ผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างมาตรฐาน และขยายโอกาสทางการตลาดให้กับชุมชน
อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป การดำเนินงานแปลง “โคก หนอง นา” ในภาพรวมมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน
โดยเน้นการสร้างรายได้ผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาเป็นสินค้า OTOP และการขยายช่องทาง
การตลาดในระดับอำเภอและจังหวัด อย่างไรก็ตาม ควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านเอกสาร การขึ้นทะเบียน
ศูนย์เรียนรู้ และการกำหนดแหล่งเรียนรู้ทดแทนให้ครบถ้วน เพื่อให้การดำเนินงานมีมาตรฐาน เป็นระบบ
และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

๒.๒ ข้อเสนอแนะ และการให้คำแนะนำปรึกษาโดยผู้ตรวจราชการกรม

จากการตรวจติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ ท่านผู้ตรวจราชการกรม มีข้อเสนอแนะ
เพื่อยกระดับการแปรรูปผลผลิตและการสร้างรายได้ให้เกิดความต่อเนื่อง มั่นคง และขยายผลได้ ดังนี้

๑) ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเข้าสู่กระบวนการพัฒนามาตรฐาน เช่น การขึ้นทะเบียน
OTOP การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การขอรับรอง อย. หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่
ผู้บริโภค และเพิ่มโอกาสเข้าสู่ตลาดที่กว้างขึ้น โดยบูรณาการการทำงานกับ กรมการพัฒนาชุมชน และภาคี
เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๒) สนับสนุนให้กลุ่มเรียนรู้การขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Page,
Line OA, Marketplace รวมถึงการถ่ายภาพสินค้าและเล่าเรื่องผลิตภัณฑ์ เพื่อขยายตลาดนอกพื้นที่ ไม่
จำกัดเฉพาะตลาดนัดในจังหวัด

๓) การจัดตลาดหรือกิจกรรมเอามื้อสามัคคี ควรเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์
ระยะยาว ไม่ให้เป็นเพียงกิจกรรมตามรอบ แต่ต้องเกิดยอดจำหน่ายต่อเนื่องและการพัฒนาศักยภาพจริง

๒.๓ ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่ ในการขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ กรณีดำเนินการครบระยะเวลา ๕ ปี

จังหวัดนครพนม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและภาคีเครือข่าย ควรมีการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและเกิดผลเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในศูนย์ฯ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง ควบคู่กับการสรรหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งการสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา วัสดุอุปกรณ์ และการอบรมพัฒนาทักษะของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้้อย่างแพร่หลาย เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างและขยายโอกาสการเรียนรู้สู่ชุมชนอื่น ๆ

จังหวัดศรีสะเกษ เครือข่ายโคก หนอง นา จังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอทุกแห่งในพื้นที่ ประสานงานหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนแปลงที่ขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” กรณีดำเนินการครบระยะเวลา ๕ ปี

จังหวัดอำนาจเจริญ

๑) เสนอให้ขยายระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนศูนย์เรียนรู้ฯ สำหรับพื้นที่ที่ดำเนินงานครบ ๕ ปีแล้ว เพื่อให้อำเภอและเจ้าหน้าที่มีเวลาติดตาม ประเมินศักยภาพ และสร้างความเข้าใจกับเจ้าของแปลงอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีจำนวนแปลงมาก หรือบางแปลงไม่สามารถติดต่อเจ้าของได้ พร้อมทั้งนี้ ควรกำหนดแบบฟอร์มและแนวทางการจัดทำเอกสารหลักฐานให้ชัดเจน สำหรับกรณีศูนย์เรียนรู้ที่ดำเนินงานครบ ๕ ปี เพื่อให้การพิจารณาและดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งพื้นที่

๒) เสนอให้สนับสนุนและช่วยเหลืออำเภอในการดำเนินการขึ้นทะเบียนศูนย์เรียนรู้ที่ครบระยะเวลา ๕ ปี เพื่อให้จัดทำเอกสารและหลักฐานได้ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ในกรณีเจ้าของแปลงที่ไม่ประสงค์ขึ้นทะเบียนต่ออำเภอ ต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทดแทนอย่างน้อย ๑ แห่งที่ประชาชนสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ได้ พร้อมทั้งสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการจัดทำเอกสาร ระบุพื้นที่ทดแทนให้ครบถ้วนและชัดเจน นอกจากนี้ ควรกำหนดแบบฟอร์มและแนวทางการจัดทำเอกสารที่ชัดเจน สำหรับกรณีศูนย์เรียนรู้ที่ครบ ๕ ปีแล้วและไม่ดำเนินการต่อ เพื่อให้การยุติหรือเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกัน

จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่วมกับคณะทำงานระดับอำเภอและเจ้าของแปลง กำหนดแนวทางและจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับปัญหา ความต้องการ และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ โดยการพัฒนามุ่งเน้น ๔ ด้านสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่ (Place) ปรับปรุงพื้นที่ต้นแบบตามหลัก “ซ่อม เสริม สร้าง” เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้มีความพร้อมและใช้งานได้จริง การพัฒนาคนและเครือข่าย (People) สร้างและพัฒนา “ครูพาทำ” ให้เป็นวิทยากรมืออาชีพ สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ (Product) ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและการพึ่งพาตนเอง พร้อมสร้างภาพลักษณ์ “โคก หนอง นา แหล่งอาหารเพื่อสุขภาพ” การส่งเสริมการตลาด (Promotion) สนับสนุนการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ใน ๓ ระดับ คือ ชุมชน จังหวัด และประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสทางการตลาด

๒.๔ Best Practice (ถ้ามี)

จังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” แปลงนางสมบัติ กองทูล หมู่ ๕ ตำบลจานใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมและศึกษาดูงานอย่างเป็นรูปธรรม ภายในมีฐานการเรียนรู้ครบวงจร เช่น การทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงปลา ทำน้ำหมักชีวภาพ ปลูกผักบึงแก้ว ทำนาอินทรีย์ การรวมกลุ่มอาชีพ และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่สู่โคก หนอง นานอกจากนี้ ยังร่วมจัดอบรมฟื้นฟูผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๒๓ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ รวม ๔ รุ่น รุ่นละ ๕๐ คน โดยให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและโคก หนองนาโมเดล เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตและประกอบอาชีพได้จริง

จังหวัดมุกดาหาร ศูนย์เรียนรู้ “โคก หนอง นา” อำเภอหว้านใหญ่ ใช้แปลงของนายสมาน หลวงวิวงษ์ บ้านหนองแสง หมู่ ๘ เป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ มุ่งสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของชุมชน การดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการระดับอำเภอ ภาคิเครือข่าย และเจ้าของแปลง จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริง เช่น ทำปุ๋ยหมัก ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เปิดโอกาสให้ครัวเรือนรอบพื้นที่เข้ามาเรียนรู้และนำไปปรับใช้ พร้อมแบ่งปันพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และองค์ความรู้สู่ชุมชน ผลที่เกิดขึ้นคือ ครัวเรือนมีทักษะ สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างอาชีพได้จริง โดยมีเป้าหมายขยายผลให้ทุกครัวเรือนในพื้นที่นำแนวคิด “โคก หนอง นา” ไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาศูนย์แห่งนี้ เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับตำบลและอำเภอต่อไป

รับรองรายงานประเด็นการตรวจราชการที่ ๒

(ลงชื่อ) ผู้รับรองรายงาน
 (นายภักดิ์พล พลศรี)
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจราชการ
 ๒๓ / ๗.พ. / ๒๓

๓. การขับเคลื่อนประเด็นเน้นย้ำ (๕+๑)ของกรมการพัฒนาชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยขอให้จังหวัด กำกับ ติดตามให้จังหวัดดำเนินการ ดังนี้
- รายงานประเด็นเน้นย้ำ (๕+๑) ที่คาดว่าจะไม่บรรลุตัวชี้วัด
 - รายงานสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของจังหวัด/อำเภอไม่เป็นไปตามเป้าหมาย พร้อมจัดทำแนวทางแก้ไขหรือมาตรการเร่งรัดให้บรรลุตัวชี้วัดภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อมูลประเด็นเน้นย้ำ ๕+๑

๓.๑ ข้อค้นพบ

จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประเด็นเน้นย้ำที่ ๕ การบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ข้อที่ ๑ มีการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน ที่ได้รับการจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ ไม่บรรลุตามตัวชี้วัดเนื่องจากสถานการณ์การปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา ส่งผลให้การประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดศรีสะเกษ และประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองและติดตามการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอ เกิดความล่าช้าและไม่สามารถอนุมัติโครงการและใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียนได้เป็นไปตามเป้าหมาย

ทั้งนี้ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กำหนดแนวทางการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลการขับเคลื่อนงานตามประเด็นเน้นย้ำ ๕+๑ ของกรมการพัฒนาชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยดำเนินการทบทวนความก้าวหน้าเป็นประจำทุกเดือน ผ่านการประชุมประสานแผนการดำเนินงานของสำนักงานฯ การประชุมพัฒนาการอำเภอ ตลอดจนการสื่อสารและติดตามผลผ่านช่องทางไลน์กลุ่ม เพื่อกำกับและเฝ้าระวัง (Monitor) การปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดจากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ สามารถขับเคลื่อนและดำเนินงานตามประเด็นเน้นย้ำดังกล่าวได้ครบถ้วนทุกประเด็น

๓.๒ ข้อเสนอแนะ และการให้คำแนะนำปรึกษาโดยผู้ตรวจราชการกรม

จากการรายงานประเด็นเน้นย้ำ (๕+๑) ที่คาดว่าจะไม่บรรลุตัวชี้วัด ผู้ตรวจราชการกรม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) กรณีคาดว่าจะไม่บรรลุตัวชี้วัด ให้จังหวัด/อำเภอรายงานสาเหตุ ปัจจัยกระทบ และแนวโน้มผลกระทบต่อเป้าหมายอย่างชัดเจน พร้อมข้อเสนอแนวทางแก้ไข ไม่รอให้สิ้นไตรมาสหรือสิ้นปีงบประมาณ

๒) กรณีมีเหตุสุดวิสัย เช่น สถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา เห็นควรให้กรมการพัฒนาชุมชน พิจารณาแนวทางผ่อนปรนกรอบระยะเวลา หรือปรับแผนการใช้จ่ายให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยยังคงรักษาวัตถุประสงค์หลักของตัวชี้วัด

๓) ให้จังหวัดกำกับติดตามผลผ่านระบบรายงานดิจิทัล และประชุมทบทวนความก้าวหน้าทุกเดือน เพื่อเฝ้าระวังความเสี่ยงและแก้ไขได้ทันที่

๓.๓ ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

จังหวัดศรีสะเกษ

๑) เห็นควรให้กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดกรอบตัวชี้วัดที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ และมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับประชาชนเป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง.

๒) เห็นควรให้กรมการพัฒนาชุมชนพัฒนาระบบติดตามและรายงานผลการดำเนินงานในรูปแบบดิจิทัลที่เป็น Real-Time โดยสามารถบันทึก ปรับปรุง และแสดงผลข้อมูลได้อย่างทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้ผู้บริหารทุกระดับสามารถรับทราบความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และสถานะการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที

จังหวัดนครพนม บางอำเภอมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เห็นควรให้กรมการพัฒนาชุมชนพัฒนาระบบติดตามและรายงานผลในรูปแบบดิจิทัลที่สามารถใช้งานได้จริงในพื้นที่ (User-Friendly และรองรับสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ) โดยเป็นระบบ Real-Time ที่สามารถบันทึก ปรับปรุง และแสดงผลข้อมูลเชิงวิเคราะห์ได้ทันต่อสถานการณ์ พร้อมทั้งมี Dashboard สำหรับผู้บริหารจังหวัดและอำเภอ เพื่อใช้กำกับติดตาม แก้ไขปัญหา และบริหารความเสี่ยงได้อย่างทันท่วงที

สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่ ควรพัฒนาระบบติดตามและรายงานผลแบบดิจิทัล Real-Time ที่สามารถบันทึกและปรับปรุงข้อมูลได้ทันสถานการณ์ แสดงผลข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจ และมี Dashboard สำหรับผู้บริหารทุกระดับ โดยจังหวัดนครพนมเพิ่มเติมว่าระบบควรใช้งานง่าย (User-Friendly) และรองรับพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในระดับอำเภอและตำบล

รับรองรายงานประเด็นการตรวจราชการที่ ๓

(ลงชื่อ) ผู้รับรองรายงาน

(นายภักดิ์พล พลศรี)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจราชการ

๒๗ / ๖.พ. / ๒๕๖๓

๔. การใช้ประโยชน์จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

โดยขอให้จังหวัด กำกับ ติดตามให้จังหวัดและอำเภอ ดำเนินการ ดังนี้

- การนำข้อมูล จปฐ. ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่
- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ข้อมูล จปฐ. ร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายในพื้นที่
- การเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูล จปฐ. กับภาคีเครือข่ายการพัฒนา

๔.๑ ข้อค้นพบ

จังหวัดนครพนม มีการกำกับและติดตามการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) อย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการข้อมูลเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัด แผนท้องถิ่น และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติงาน โดยทุกอำเภอ ได้นำข้อมูล จปฐ. ปี 2569 มาวิเคราะห์ครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยเฉพาะด้านรายได้ การศึกษา และที่อยู่อาศัย พร้อมจัดทำแผนช่วยเหลือรายครัวเรือน และเชื่อมโยงการสนับสนุนกับกองทุนชุมชน โครงการพัฒนาอาชีพ และศูนย์เรียนรู้ “โคก หนอง นา” นอกจากนี้ ยังบูรณาการข้อมูลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข การศึกษา และพัฒนาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาครัวเรือนเปราะบางอย่างตรงจุด และลดความซ้ำซ้อนของโครงการ พร้อมทั้งจัดประชุมชี้แจงและเผยแพร่ข้อมูลให้ระดับอำเภอ ตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดร้อยเอ็ด นำข้อมูล จปฐ. และ กชข.๒ค. มาใช้ในระดับพื้นที่ เน้นสนับสนุนข้อมูลให้ผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอทั้ง ๒๐ แห่งร่วมขับเคลื่อนอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด แก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ โดยใช้ข้อมูลครัวเรือนตกเกณฑ์รายได้ จปฐ. และข้อมูล TPMAP เป็นฐานวางแผน ร่วมกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มอบทุนการศึกษาให้เด็กในครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลรายได้ให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และกรมการทหารผ่านศึก เพื่อนำไปวางแผนช่วยเหลือและพัฒนาอาชีพได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งเป้านำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มาใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ และส่งเสริมการใช้ข้อมูลร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบและรับรองข้อมูลระดับอำเภอ และมีกำหนดประชุมนำเสนอผลและรับรองข้อมูลระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๙ ในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙ นอกจากนี้ ยังบูรณาการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ดำเนินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล (S.E.S.) โดยใช้ข้อมูล จปฐ. เป็นฐานกำหนดกลยุทธ์พัฒนา และในปี ๒๕๖๙ ได้ต่อยอดสู่โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มจัดความยากจนแบบแม่นยำ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดมุกดาหาร ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๙ ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน โดยมีการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลหลายระดับ เปรียบเทียบกับฐานข้อมูล ที่เกี่ยวข้องก่อนรับรอง เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ จากนั้นจึงนำไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน อย่างเป็นรูปธรรม โดยแต่ละอำเภอ นำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับแผนท้องถิ่น จัดทำมาตรการช่วยเหลือครัวเรือน ตกเกณฑ์แบบเฉพาะจุด บูรณาการกับงานสวัสดิการและการพัฒนาอาชีพ พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้การช่วยเหลือเป็นระบบและตรงกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ จังหวัดและอำเภอยังทำงานร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูล จปฐ. ไปกำหนดโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน ส่งเสริมอาชีพ และสนับสนุนการ เข้าถึงแหล่งทุน โดยมีการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ในเวทีประชุมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้ข้อมูลเดียวกัน ในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน ควบคู่กับการ เผยแพร่ข้อมูลผ่านเวทีประชาคมและการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างอำเภอ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูล ให้มีคุณภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ประชาชน

จังหวัดยโสธร นำข้อมูล จปฐ. ไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในทั้ง ๙ อำเภอ โดยจัดทำแผนพัฒนาตำบลและบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยเหลือประชาชนได้ รวดเร็วและลดงานซ้ำซ้อน นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดได้วิเคราะห์ศักยภาพตำบลใน ๕ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจและอาชีพ ข้อมูล สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข การศึกษา และสังคมวัฒนธรรม ผลวิเคราะห์ พบว่าประเด็นเร่งด่วนคือ “ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ” ชุมชนจึงเห็นชอบส่งเสริมอาชีพ “การจับผ้า” เพื่อพัฒนา เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ โดยมีการส่งเสริมการใช้ข้อมูล จปฐ. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น การศึกษา ท้องถิ่น สาธารณสุข และเกษตร รวมถึงผู้นำชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มสตรี และกลุ่มโอทอป เพื่อให้ข้อมูลที่จัดเก็บได้นำไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพได้อย่างคุ้มค่า รวมถึงมีการเผยแพร่และ แลกเปลี่ยนข้อมูล จปฐ. กับภาคีเครือข่ายทั้งระดับอำเภอและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อทบทวนความถูกต้อง ของข้อมูล และให้ทุกภาคส่วนใช้ข้อมูลเดียวกันในการวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปภาพรวม จากการติดตามการดำเนินงานด้านการจัดเก็บและใช้ประโยชน์ข้อมูล ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของทั้ง ๗ จังหวัด พบแนวโน้มสำคัญ ดังนี้

๑. การนำข้อมูล จปฐ. ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ โดยทุกจังหวัดให้ความสำคัญกับการนำข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๙ มาใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนท้องถิ่น และแผนระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อให้การช่วยเหลือครัวเรือน ตกเกณฑ์เป็นไปอย่างตรงจุด โดยเฉพาะด้านรายได้ การศึกษา และที่อยู่อาศัย จังหวัดนครพนมและมุกดาหาร มีระบบการกลั่นกรองและตรวจสอบข้อมูลหลายระดับก่อนรับรอง เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ขณะที่จังหวัดศรีสะเกษอยู่ระหว่างกระบวนการรับรองข้อมูล และเตรียมนำไปใช้กำหนดกลยุทธ์พัฒนาเชิงระบบ

๒. การบูรณาการข้อมูลกับภาคีเครือข่าย โดยทุกจังหวัดมีการบูรณาการข้อมูลร่วมกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคี เช่น การศึกษา สาธารณสุข พัฒนาสังคม เกษตร และ มหาวิทยาลัย เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบองค์รวม ลดความซ้ำซ้อนของโครงการ และใช้ข้อมูล ชุดเดียวกันในการตัดสินใจ จังหวัดร้อยเอ็ดและศรีสะเกษ มีความโดดเด่นในการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับเศรษฐกิจระดับตำบล ขณะที่จังหวัดยโสธร มีการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลเชิงลึก และกำหนดประเด็นเร่งด่วนด้านเศรษฐกิจและอาชีพอย่างชัดเจน

๓. การเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูล จปฐ. กับภาคีเครือข่ายการพัฒนา หลายจังหวัด จัดทำแผนช่วยเหลือรายครัวเรือน เชื่อมโยงกับกองทุนชุมชน โครงการพัฒนาอาชีพ ศูนย์เรียนรู้ “โคก หนอง นา” และแหล่งทุนต่าง ๆ พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้การช่วยเหลือมีความเป็นระบบและตรง กลุ่มเป้าหมายมากขึ้น นอกจากนี้ มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเวทีประชาคมและการประชุมระดับอำเภอ/จังหวัด เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน และให้ทุกภาคส่วนใช้ข้อมูลเดียวกันในการวางแผน

๔.๒ ข้อเสนอนแนะ และการให้คำแนะนำปรึกษาโดยผู้ตรวจราชการกรม

จากการตรวจติดตามการใช้ประโยชน์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ผู้ตรวจราชการ มีข้อเสนอนแนะให้จังหวัดกำกับ ติดตาม และขับเคลื่อน ดังนี้

- ๑) ให้ทุกจังหวัดและอำเภอนำข้อมูล จปฐ. ไปใช้วิเคราะห์เชิงลึก ระบุปัญหาเชิงพื้นที่ และกำหนดเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ เช่น จำนวนครัวเรือนพ้นเกณฑ์ความยากจน ไม่ใช่เพียงรายงานตัวเลขผู้ตกเกณฑ์
- ๒) เน้นย้ำการตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง และสอดคล้องของข้อมูลก่อนรับรอง
- ๓) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ/จังหวัด เพื่อถอดบทเรียนการใช้ข้อมูล จปฐ. และเผยแพร่แนวทางที่ได้ผล (Best Practice) ให้พื้นที่อื่นนำไปปรับใช้

๔.๓ ข้อเสนอนแนะเชิงพื้นที่

จังหวัดอุบลราชธานี ยังพบการบันทึกข้อมูลบางรายการไม่สอดคล้องกัน เช่น อาชีพ และระดับการศึกษา จึงควรพัฒนาระบบให้มีฟังก์ชันแจ้งเตือนขณะบันทึกข้อมูล เพื่อลดความ คลาดเคลื่อนตั้งแต่ต้นทาง ควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำข้อมูล จปฐ. ไปใช้เป็นฐานหลัก ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาจริง และข้อมูล จปฐ. ควรใช้เป็นเครื่องมือหลักในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนและกลุ่มเปราะบาง ผ่านกลไก ศจพ.จ. และระบบ TMAP อย่างไรก็ตาม ต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันก่อนวางแผนช่วยเหลือ

รับรองรายงานประเด็นการตรวจราชการที่ ๔

(ลงชื่อ)ผู้รับรองรายงาน
(นายอภิพล พลศรี)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจราชการ
๒๓ / ๓.๗. / ๒๗

๕. การใช้ประโยชน์ระบบ AI

โดยขอให้จังหวัด กำกับ ติดตาม ดังนี้

- ค้นหาจังหวัด/อำเภอที่มีกลยุทธ์หรือแนวทางการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการบริหารงานองค์กร
- ส่งเสริมให้จังหวัด/อำเภอ มีการนำ AI มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เน้นการพัฒนาเครื่องมือหรือระบบที่ช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อน เพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจ และยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน
- การพัฒนาทักษะดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง

๕.๑ ข้อค้นพบ

จังหวัดอุบลราชธานี และทั้ง ๒๕ อำเภอ เดินหน้าขับเคลื่อนองค์กรสู่ยุคดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยี CDD AI มาใช้ใน ๓ ด้านหลัก คือ

๑) บริหารงานด้วยข้อมูลใช้ CDD AI และ Big Data วิเคราะห์ข้อมูลระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อวางแผนพัฒนาให้ตรงปัญหา เช่น การแก้จน แก้หนี้ และพัฒนา OTOP พร้อมเปรียบเทียบผลการดำเนินงานทั้งระดับอำเภอและจังหวัด

๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรใช้ CDD AI Chatbot เป็นผู้ช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับงาน และระเบียบราชการตลอด ๒๔ ชั่วโมง ลดภาระงานเอกสาร และจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ทุกอำเภอสามารถใช้ AI ในการทำงานได้จริง

๓) ติดตามและประเมินผลกำหนดให้อำเภอจัดกิจกรรมใช้ CDD AI อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และรายงานผลผ่านช่องทางดิจิทัล เพื่อให้จังหวัดติดตามความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

จังหวัดนครพนม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงาน ลดภาระเอกสาร และสนับสนุนการตัดสินใจบนฐานข้อมูล โดยให้ทุกอำเภอสำรวจแนวปฏิบัติที่ดีและรายงานผลด้าน Digital Transformation อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันหลายอำเภอเริ่มใช้ AI ช่วยร่างรายงาน สรุปข้อมูล จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ./TPMAP เพื่อลดเวลาในการทำงาน ขณะเดียวกัน จังหวัดได้ทดลองจัดทำ Dashboard ดิจิทัล เพื่อติดตามตัวชี้วัดสำคัญ เช่น รายได้ครัวเรือน OTOP และศูนย์เรียนรู้ “โคก หนอง นา” เพื่อช่วยผู้บริหารตัดสินใจได้รวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัด เช่น เจ้าหน้าที่บางส่วนขาดทักษะด้าน AI และการวิเคราะห์ข้อมูล ระบบอินเทอร์เน็ตบางพื้นที่ยังไม่เสถียร

จังหวัดมุกดาหาร จากการขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่า หน่วยงานมีการประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารจัดการงานอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมุ่งพัฒนาเครื่องมือและระบบที่ช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อน เช่น การสรุปผลข้อมูลอัตโนมัติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ การจัดทำรายงาน และการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว ถูกต้อง และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างแม่นยำบนพื้นฐานข้อมูล (Data-Driven Decision Making) อีกทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนให้มีความสะดวก โปร่งใส และตอบสนองความต้องการได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการใช้ CDD AI เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อการพัฒนาชุมชน พบว่าสามารถเชื่อมโยง วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลระดับครัวเรือนและระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ ทำให้จังหวัดและอำเภอสามารถนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหาความยากจน และกำหนดมาตรการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางได้อย่างแม่นยำและตรงกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงและกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ลักษณะคอนตาล-มุกดาหาร

จังหวัดยโสธร ปรับการทำงานโดยเตรียมจัดทำฐานข้อมูลกลางของกรมการพัฒนาชุมชนให้ถูกต้อง ครบถ้วน ภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๙ เพื่อให้สามารถตอบคำถามประชาชนผ่านระบบ Chatbot ได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมการนำเทคโนโลยี AI มาช่วยบริหารงาน เพื่อลดงานซ้ำซ้อน เพิ่มความถูกต้องในการตัดสินใจ และพัฒนาการให้บริการประชาชนให้รวดเร็ว เข้าใจง่าย เช่น การใช้เครื่องมืออย่าง NotebookLM จัดทำอินโฟกราฟิก รายงาน และงานนำเสนอ รวมถึงการสร้างวิดีโอ การตูนด้วย AI เพื่อสื่อสารกับชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธรยังพัฒนาทักษะดิจิทัลของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ฝึกการใช้เครื่องมือ AI เช่น NotebookLM, ChatGPT และ Gemini เพื่อให้สามารถปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปภาพรวม จังหวัดมีทิศทางชัดเจนในการขับเคลื่อน Digital Transformation โดยใช้ AI เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน แม้ยังมีข้อจำกัดด้านทักษะบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน แต่แนวโน้มโดยรวมสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว ซึ่งทุกจังหวัดให้ความสำคัญกับการใช้ Big Data และ CDD AI วิเคราะห์ข้อมูลระดับพื้นที่/ครัวเรือน เพื่อวางแผนแก้จน แก่หนี้ พัฒนา OTOP และช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง รวมถึงหลายจังหวัดจัดอบรมและส่งเสริมการใช้เครื่องมือ AI อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ และการให้คำแนะนำปรึกษาโดยผู้ตรวจราชการกรม

จากการตรวจติดตามการใช้ประโยชน์ระบบ AI ผู้ตรวจราชการกรมมีข้อเสนอแนะให้จังหวัดกำกับ ติดตาม และขับเคลื่อน ดังนี้

- ๑) ให้แต่ละจังหวัดจัดทำ “แผนการใช้ AI เพื่อการบริหารงานพัฒนาชุมชน” ระบุเป้าหมาย ขอบเขตงาน ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง เพื่อให้การใช้ AI ไม่เป็นเพียงเครื่องมือช่วยงานเอกสาร แต่ยกระดับสู่การวิเคราะห์เชิงนโยบายและการตัดสินใจ
- ๒) ให้จังหวัดสำรวจอำเภอ/หน่วยงานที่มีแนวทางใช้ AI ได้ผลจริง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ การจัดทำ Dashboard หรือการพัฒนา Chatbot แล้วถอดบทเรียนเผยแพร่เป็นแนวทางกลาง โดยประสานกับ กรมการพัฒนาชุมชน เพื่อสนับสนุนเชิงระบบ
- ๓) ส่งเสริมให้จังหวัดพัฒนา/ประยุกต์ใช้ AI ในงานที่มีภาระซ้ำซ้อน เช่น การสรุปรายงานและวิเคราะห์ข้อมูล การติดตามตัวชี้วัดแบบ Real-Time การคาดการณ์แนวโน้มครัวเรือนเปราะบาง

๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เหมาะกับบริบทจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีทั้งเกษตร การค้า ขยายแดน และท่องเที่ยวชุมชน แนวทางใช้ AI ควรเน้นดังนี้

๑. วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเชิงลึก (AI-Driven Mapping) ใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูล ดาวเทียม สภาพอากาศ และ จปฐ. ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง-ลุ่มน้ำมูล เพื่อคาดการณ์ผลผลิตและแนะนำช่วงเวลา ปลูกพืชที่เหมาะสม ใช้ AI ระบุกลุ่มครัวเรือนเปราะบางแบบเรียลไทม์ เพื่อช่วยจัดสรรความช่วยเหลือ ได้ตรงจุดและทันเวลา

๒. ยกระดับ OTOP และท่องเที่ยวด้วย AI สนับสนุนกลุ่ม OTOP เช่น ผ้ากาบบัว งานจักสาน ให้ใช้ AI ช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ และเขียนเนื้อหาการตลาดหลายภาษา เพื่อขยายตลาด ใช้ AI วิเคราะห์ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวใน “หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมแต่ละกลุ่ม

๓. เพิ่มช่องทางสื่อสารด้วยภาษาถิ่น พัฒนา Chatbot ภาษาอีสาน ให้ประชาชนเข้าถึง ข้อมูลสวัสดิการและการจดทะเบียน OTOP ได้ง่ายและเป็นกันเอง

๔. จัดการองค์ความรู้ปราชญ์ชาวบ้าน สร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง ๒๕ อำเภอ ด้วย AI ให้ค้นหาได้ง่าย ช่วยสืบทอดความรู้ เช่น การย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้าพื้นถิ่น ได้อย่างสะดวก และยั่งยืน

จังหวัดนครพนม เสนอให้มีการกำหนดนโยบายพัฒนา “ระบบ AI เพื่อการบริหารงานพัฒนา ชุมชน ระดับพื้นที่” อย่างชัดเจน โดยจัดทำแพลตฟอร์มกลางที่จังหวัดและอำเภอใช้ร่วมกันได้ เพื่อลดความ ซ้ำซ้อนในการพัฒนาระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดทำ “Community Development AI Dashboard” ระดับจังหวัด ที่เชื่อมโยงข้อมูล จปฐ., TPMAP, OTOP, กองทุนชุมชน และศูนย์เรียนรู้ “โคก หนอง นา” แบบเรียลไทม์ เพื่อใช้วิเคราะห์แนวโน้มและช่วยผู้บริหารตัดสินใจได้แม่นยำขึ้น นอกจากนี้ ควรพัฒนา หลักสูตรอบรมด้าน Digital และ AI ให้กับบุคลากรพัฒนาชุมชนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีลดงานซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับการให้บริการประชาชนได้

จังหวัดมุกดาหาร

๑. ยกระดับการใช้ข้อมูลให้เกิดผลเชิงปฏิบัติ ควรนำข้อมูลจากระบบ CDD AI และ ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อกำหนดแผนงาน/โครงการให้ตรงกับสภาพปัญหาในพื้นที่อย่าง แท้จริง ลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน และเพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจ

๒. พัฒนาเครื่องมือดิจิทัลสนับสนุนงานประจำ ส่งเสริมให้พัฒนาแนวทางหรือเครื่องมือ ที่ใช้ AI ช่วยสรุปข้อมูล จัดทำรายงาน หรือวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อลดภาระงานเอกสาร และเพิ่มเวลา ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่และทำงานเชิงคุณภาพมากขึ้น

๓. เสริมสร้างทักษะดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน AI และ Digital Skills อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสร้างแกนนำหรือผู้เชี่ยวชาญประจำหน่วยงาน เพื่อให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาการใช้งานระบบในระดับพื้นที่

๔. บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย แนะนำให้ประสานการทำงานร่วมกับ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน เพื่อใช้ข้อมูลร่วมกันในการวางแผนพัฒนา ลดความซ้ำซ้อนของโครงการ และเพิ่มประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาความยากจน

๕. กำกับติดตามและสรุปบทเรียนอย่างเป็นระบบ ควรกำหนดรอบการรายงานผลการ ดำเนินงานที่ชัดเจน พร้อมสรุปบทเรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อปรับปรุง เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการทำงาน ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

จังหวัดยโสธร อยากให้กรมการพัฒนาชุมชน มีการสอนการใช้เครื่องมือ AI ร่วมกับงานทั้ง ๔ กลุ่มงาน อย่างต่อเนื่อง และมีการสอนการใช้ CDD AI เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๔ Best Practice (ถ้ามี)

เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอชุมพลบุรีใช้ AI Generator ช่วยสร้างและเขียนเนื้อหาโปรโมทแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอชุมพลบุรี โดยการเผยแพร่ทาง Facebook มียอดคนแชร์ถึง ๓๒๖ แชร์ จากนั้นก็มีคณะอาจารย์จากม.ราชภัฏอุบล พุดคุยหาหรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวม่วง

๕.๕ แนบภาพถ่าย (ถ้ามี)

รับรองรายงานประเด็นการตรวจราชการที่ ๕

(ลงชื่อ) ผู้รับรองรายงาน
(นายภัคพล พลศรี)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจราชการ
๒๓ / ๑.พ. / ๒๓